

ตอนที่ 4 อักษรกาบอักษรเลขอักษรสร้อย

อักษรกาบ

เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดด้วยจุดแทนตัวอักษร นักปราชญ์ชาวอีสานกำหนดเรียกว่า อักษรกาบ อักษรกาบหรือจุดที่กำหนดแทนตัวอักษรมีตั้งแต่ 2 จุดถึง 5 จุดใช้แทนได้ทั้งพยัญชนะและสระ นอกจากนี้ยังพบว่าใช้ตัวเลขเขียนแทนสระได้อีกด้วย

อักษรกาบนี้มีใช้ในวรรณกรรมต่างๆปรากฏเป็นบางส่วนบางตอนเท่านั้น บางฉบับก็มีบางฉบับก็ไม่มี ปรากฏมีทั้งในวรรณกรรมที่จารด้วยอักษรไทยน้อยและอักษรธรรม ดังนั้นหากไม่ทราบไว้ก่อนเวลาอ่านหนังสือไปพบเข้าก็จะไม่เข้าใจอ่านไม่ได้ บางครั้งอาจตัดทิ้งไปเลยโดยคิดว่าผู้จารจารผิดหรือเป็นการจารเล่นๆหาความหมายไม่ได้

ตัวอย่างการใช้อักษรกาบหรือจุดแทนอักษร มีวิธีการใช้ดังนี้

เครื่องหมาย 2 จุด : บนลงล่าง แทนพยัญชนะตัว ก หรือ ค เช่น

๘๙: อ่านว่า สนุก ๘๙: อ่านว่า สุก

๘๙: อ่านว่า สด ๘๙: อ่านว่า สมุด

(จะอ่านเป็น ก หรือ ค ต้องดูบริบทก่อนแล้วจึงกำหนดอ่านเอาตามเนื้อความ)

เครื่องหมาย 3 จุด . . . ซ้ายไปขวา แทนพยัญชนะตัว ส เช่น

๘๙ . . . ๘๙ อ่านว่า สายสมร

๘๙ . . . ๘๙ อ่านว่า สนุกสนาน

เครื่องหมาย 4 จุด :: บนลงล่าง 2 แถว แทนพยัญชนะตัว น เช่น

๘๙ :: อ่านว่า สุกสัน

เครื่องหมาย 4 จุด :: ล้อมรอบเครื่องหมายกากบาท แทนพยัญชนะตัว ค เช่น

ก:ไร

อ่านว่า กตไร

ก:เว็วไร

อ่านว่า กตเสี้ยนไร

เครื่องหมาย 5 จุด :: เรียงเป็นสองแถว แถวที่ 1 แถวบน สามจุด แถวที่ 2 แถวล่าง สองจุด แทนพยัญชนะตัว ท เช่น

:::วบขาม อ่านว่า ทาบหาม

:::วบขาบ อ่านว่า หามทาบ

เครื่องหมาย 5 จุด :: เรียงบนลงล่าง แถวซ้าย 2 จุด แถวขวา 3 จุด แทนพยัญชนะตัว ข เช่น

๐

ขม :: จย อ่านว่า ขินช่วย

เครื่องหมาย 2 จุด : จากบนลงล่าง แทนเสียงสระ อ และสระอา เช่น

๘:กข อ่านว่า เสมอกัน

๘:๗: อ่านว่า เตหา

การใช้อักษรเลข

การใช้ตัวเลขแทนเสียงสระ มีหลักเกณฑ์การใช้ดังนี้ คือ ให้ใช้ตัวเลขวางอยู่ในตำแหน่งของสระที่ตัวเลขนั้นแทนเสียง เช่น ถ้าใช้แทนเสียงสระที่วางไว้บนพยัญชนะก็ให้วางตัวเลขไว้บนพยัญชนะ ถ้าใช้แทนเสียงสระที่วางไว้ข้างใต้พยัญชนะก็ให้วางไว้ใต้พยัญชนะ แทนเสียงสระที่เรียงไว้หน้าและหลังพยัญชนะก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

ใช้ตัวเลข 3 ส^๓ แทนเสียงสระ + เช่น

ส^๓ อ่านว่า สี ส^๓ อ่านว่า มี

ใช้ตัวเลข 4 ส^๔ แทนเสียงสระ + เช่น

ส^๔ อ่านว่า สู ส^๔ อ่านว่า นู

ใช้ตัวเลข 5 ส^๕ แทนเสียงสระไม้หันอากาศ + เช่น

ส^๕ อ่านว่า สัน ส^๕ อ่านว่า ฟัน

ใช้ตัวเลข 7 ฏ แทนเสียงสระ ไ+ เช่น

ฏ^๗ อ่านว่า ไส ฏ^๗ อ่านว่า ไม

ใช้ตัวเลข 9 ล แทนเสียงสระ อา +1 เช่น

ล^๙ อ่านว่า สา ล^๙ อ่านว่า มา

การใช้ตัวเลขแทนเสียงสระนี้ในหนังสือจินตคามณี ฉบับพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กล่าวไว้ว่า “ตัวเลข ๑ เป็นต้นหนึ่ง เลข ๒ เป็นต้นคู่ เลข ๓ ตัวหนึ่งเป็นไม้เอ เลข ๓ สองตัวเป็นไม้แอ เลข ๔ เป็นฝนทองบนหัวพิน เลข ๕ เป็นหันอากาศ เลข ๖ เป็นไม้ไอ้ เลข ๗ เป็นพินหัว เลข ๘ เป็นไม้ไอ้ เลข ๙ เป็นลากข้าง ชื่อว่าอักษรเลข”

หนึ่งสองตลอดบาทเบื้อง	เป็นอนบัง
เอตรีสี่เซี่ยหลัง	เคลือบไค้
ห้าผัดตัดตะพินผั่ง	ผั้นผ่อน
นพพาอาทกไม้	ไอ้อ้อฐา ¹⁴

¹⁴จินตคามณี เล่ม 1-2 , กัณฑ์บทกวีเรื่องจินตคามณีและจินตคามณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ (ศิลปาบรรณาการ 2504), หน้า 73 .

นอกจากนี้ในหนังสือเรื่องการประพันธ์โคลงสี่สุภาพยังกล่าวถึงการใช้ตัวเลขแทนเสียงสระไว้ว่า

“กลอักษรเลข กลชนิดนี้ใช้ตัวเลขแทนตัวอักษร สูตรสำหรับถอนกลอักษรเลข ปรากฏในหนังสือปถมมมาลา ของพระเทพโมลี(ฝิ่ง) ดังนี้

	๑๒ ทั้งคู่
ใช้ต่าง ๑ ๒	จงคู่ให้ดี
๓ ต่าง ๑-ได้	๔ ใช้เล่ห์ที
วิสัญญี	ถีด่วนควรถวิล

	๕ แทนผัดใช้
๖ ต่าง ๑-๑-	๗ ใช้เป็นพินทุ์
๘ บัญญัติข้าง	ต่าง โ-จยิน
๙ -๑ ตราสิน	เสร็จสิ้นสารา

๗) ๘) ๙) ๑๐)	บวชวัน
๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔)	อยู่ด้วย
๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘)	๓๐๘๘๘๘
๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒)	๓๓๓๓๓๓๓๓

ถอดกล

คิดถึงรำพึงดำ	บวชวัน
หลับหลงไหลมเมอฝัน	อยู่ด้วย
ในฝันวาระอัน	เอมโอช
เป็นนิรันดรฤแก้ว	แต่ตั้งกะเน็งถึง 15 »

15 กรมศิลปากร การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ (กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร 2541) หน้า 67.

โศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภ
โศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภ
โศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภโศภ

ถอดความ

คันเข้าขึ้นชี้ข้างกึ่งห่มเป็นพระยา

เจ้าอย่าลืมคนพลอยชี้ควาญคอนกล้า

ความหมาย เมื่อเจ้าได้เป็นใหญ่เป็นพระยาชี้ข้าง

อย่าลืมคนยากไร้ชี้ควาญ

๖๖
ข้อสังเกต

อักษรสร้อยนี้พบว่าในวรรณกรรมต่างๆจะมีการจารแทรกลงไปในเรื่องของวรรณกรรม
นั้นๆตอนละสองบรรทัดบ้างสามบรรทัดบ้าง ไม่พบว่าจารตลอดทั้งเรื่องเลย

